

Arenostola brevilinea Fenn in Friesland

door

M. W. CAMPING

Het moerasgebied in Midden-Friesland behoort nog niet tot de lepidopterologisch best bekende streken van Nederland. Wel bestaan er verschillende opgaven van TER HAAR uit de buurt van Warga en Wartena b.v., maar deze zullen wel hoofdzakelijk betrekking hebben op rupsen- en poppenvondsten of op toevallige vangsten. In elk geval, met de lamp is er, voorzover mij bekend, tot nog toe niet gewerkt.

Hiermee nu is in 1953 een begin gemaakt. Dat het niet eerder en in de afgelopen zomer niet intensiever is gebeurd, vindt zijn oorzaak in het feit, dat het betrokken gebied nogal afgelegen is. Van Leeuwarden uit vergt de tocht met inbegrip van heen- en terugreis ongeveer acht uur, zodat, door gebrek aan tijd, van een geregeld bezoek geen sprake is geweest.

Ondanks dat waren de resultaten de moeite wel waard. Reeds op de eerste avond, dat er een bezoek werd gebracht, 23 Juni, bleek, dat *Diataraxia splendens* Hb. er natuurlijk thuishoort. *Phragmataecia castaneae* Hb. kwam tijdens de stromende regen in enkele tientallen exemplaren op de lamp af en ook *Hepialus humuli* L., *Mythimna pudorina* Schiff., *M. straminea* Tr., *Herminia cribrumalis* Hb. en *Chilodes maritima* Tauscher bleken tot de bewoners van de „Oude Venen” te behoren.

Op 21 Juli verschenen o.a. *Coenobia rufa* Hw., *Nonagria neurica* Hb. en *N. dissoluta* Tr. op het scherm. Bovendien kwamen enige uilen aanvliegen, die bij de eerste oogopslag aan *Leucania comma* L. deden denken, maar die bij thuiskomst *Arenostola brevilinea* Fenn bleken te zijn!

Op 5 Augustus werd speciaal met het oog op *brevilinea* de tocht nog eens ondernomen. Reeds bij het voet aan land zetten („aan land” geeft trouwens wel een iets te „concrete” voorstelling van de bodemgesteldheid ter plaatse!) vertrapte ik bijna een *brevilinea*-♀ en ook in de loop van de nacht werden verscheidene exemplaren van *brevilinea* gevangen. Slechts weinige kwamen op de lamp af, de meeste werden gevangen tussen het hoge gras en riet.

Afgezien van drie exemplaren, op 5 Augustus 1916 in een oude eendenkooi op Texel gevangen, was *brevilinea* tot nog toe uitsluitend bekend uit enkele „fens” in Norfolk. Of de soort in Friesland in het gehele moerasgebied voorkomt of alleen in dat deel, waar zij deze zomer werd gevangen, zal in latere jaren nog moeten blijken. In elk geval is haar voortbestaan op de bewuste plek wel behoorlijk verzekerd: het gehele gebied van de Oude Venen staat onder beheer van „It Fryske Gea”, de Friese Vereniging voor Landschapsbescherming, en het terrein, waartoe het nu bekende vlieggebied van *brevilinea* behoort, is voor het publiek niet toegankelijk. Bovendien worden riet en gras hier niet gemaaid.

De opmerking van BARRETT in SOUTH, *The Moths of the British Isles*, dat *brevilinea* „prefers the reeds near small trees or bushes to those growing in masses”, kan ik volkomen bevestigen. Ook hier werden de meeste exemplaren aangetroffen in de minder dichte rietbegroeiing tussen of in de nabijheid van waterwilgen en elzenbosjes.

Ongeveer een derde deel der gevangen exemplaren behoort tot de vorm *sine-linea* Farn., zonder wortelstreep. Ook dan is echter de soort gemakkelijk te herkennen de door stippenrij op de voorvleugels en vooral door haar donkergrijs-bruine voorkomen.

Helaas werd geen bevrucht ♀ gevangen. Volgens SOUTH leven de rupsen, tot dat ze bijna volwassen zijn, in het bovenste gedeelte van de rietstengels, daarna voeden ze zich met de bladeren.

Verder zijn van de Oude Venen nog vermeldenswaard *Celaena haworthii* Curtis en een volkomen gaaf exemplaar van *Spilosoma urticae* Esp., gevangen op 1 September. Een exemplaar van een nog nooit waargenomen tweede generatie? Of zou ook *urticae* in 1953 in de war zijn geweest? Ik heb tenminste in de afgelopen zomer wel meer vlinders ontmoet, die zich, wat de vliegtijden betreft, niet aan de boeken hielden!

Summary

The writer mentions a number of Macrolepidoptera, taken in the fens of the province of Friesland, among which were several specimens of *Arenostola brevilinea* Fenn. This is the second Dutch locality for this interesting species.

Leeuwarden, Robert Kochstraat 25, November 1953.

Ongemanierde tafelaars! Bepaald grappig en interessant is het te zien, hoe op goed bezette smeerplekken de grote Agrotiden, vooral *Eurois occulta* L. en *Triphaena pronuba* L., andere tafelaars weten weg te werken. Met een aanloopje en duidelijk hoorbare tik botsen zij de naaste smullers van de boom af. Een *Triphaena pronuba* bestond het boven op een *Catocala promissa* Schiff. te landen. Deze vloog duidelijk zichtbaar verschrikt op en ontliep helaas, voor mij althans, de narcose!

Een *Hyloicus pinastri* L. veegde al heen en weer zwevende alle strooplikkers „hoorbaar“ van de dis, om zich daarna zelf rustig zat te zuigen. Opmerkelijk was het grote aantal overigen, dat van deze soort dit jaar op smeer kwam.

W. J. BOER LEFFEF, Korteweg 53, Apeldoorn.

Pijngevoelens bij insecten. In aansluiting op het artikel van de heer M. KOOI (*Ent. Ber.* 14: 294, 1953) kan ik uit eigen ervaring het volgende mededelen: een op smeer zuigende *Anaplectoides prasina* F. werd door een duizendpoot aangevallen en aan het einde van het achterlijf aangebeten. Terwijl nu de aanvaller zijn vernietigingswerk voortzette, bleef de vlinder rustig doorzuigen! Omdat het hier de *f. lugubris* Petersen betrof, die op meer dan duizend dieren slechts in enkele exemplaren voorkwam, werd de rover verpletterd en het slachtoffer genarcotiseerd.

Het lijkt mij overigens niet overbodig hier te wijzen op het feit, dat de aanwezigheid van duizendpoten op een smeerplek de vangst in slechte zin beïnvloedt. Zij hinderen door hun voortdurende aanvallen, soms met succes, de zuigende vlinders, zodat deze spoedig de plek verlaten. Hoewel een tegenstander van onnodig doden, heb ik mij toch aangewend iedere duizendpoot-stroopgast òf te doden, òf op behoorlijke afstand te verwijderen. Aftikken is niet voldoende, spoedig ziet men ze dan weer langs de stam omhoog klimmen en het spelletje herhalen.

Bosmuizen zijn blijkbaar ook zeer verlekkerd op smeer! Reeds meermalen trof ik ze smullende op de besmeerde plek. Begrijpelijk, dat op deze bomen geen vlinder was te zien!

W. J. BOER LEFFEF, Korteweg 53, Apeldoorn.